

УДК 657
Сук Петро

*Відокремлений підрозділ Національного університету біоресурсів і
природокористування України «Ніжинський агротехнічний інститут»*

НАРАХУВАННЯ АМОРТИЗАЦІЇ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ ЗА ОБЕРНЕНИМ МЕТОДОМ НА ОСНОВІ ПРИБУТКУ ВІД ЗВИЧАЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Suk Petro

DEPRECIATION OF NON-CURRENT ASSETS USING THE REVERSE METHOD BASED ON PROFIT FROM ORDINARY ACTIVITIES

Принцип «послідовність» передбачає постійне (з року в рік) застосування підприємством обраної облікової політики. Зміна облікової політики можлива лише у випадках, передбачених національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, міжнародними стандартами фінансової звітності та національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку у державному секторі, і повинна бути обґрунтована та розкрита у фінансовій звітності [1; 2].

Наприклад, підприємства, що мають необоротні активи, повинні по них нараховувати амортизацію. Згідно з принципом «послідовність» підприємствам не рекомендується часто змінювати методи нарахування амортизації необоротних активів.

Існують різні методи амортизації необоротних активів. Зокрема, можна використовувати обернений метод амортизації на основі прибутку від звичайної діяльності. За цим методом вартість необоротних активів розподіляється обернено пропорційно до прибутку, одержаного від звичайної діяльності. Даний метод розраховується із методу на основі прибутку від звичайної діяльності, а суми переставляються у протилежній черговості: останній рік в перший, передостанній в другий і т.д.

Прибуток (збиток) від звичайної діяльності раніше визначався відповідно до П(С)БО 3 «Звіт про фінансові результати» як алгебраїчна сума прибутку (збитку) від операційної діяльності, фінансових та інших доходів (прибутків), фінансових та інших витрат (збитків) [3].

Прибуток (збиток) до оподаткування, що визначається згідно НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності, включає прибуток (збиток) від надзвичайних подій, а раніше відповідно до П(С)БО 3 «Звіт про фінансові результати» результат надзвичайних подій відображався окремо від фінансового результату від звичайної діяльності до оподаткування.

Раніше прибуток (збиток) від звичайної діяльності відображався в окремій статті, тепер він знаходиться складі статті «Фінансовий результат до оподаткування (прибуток)» (код рядка 2290), а збиток від звичайної діяльності міститься в статті «Фінансовий результат до оподаткування (збиток)» (код рядка 2295) [2; 3; 4].

Річну суму амортизації за методом на основі прибутку від звичайної діяльності визначають множенням вартості, що амортизується (різниця між первісною і ліквідаційною вартістю), та коефіцієнта амортизації, який обчислюють діленням прибутку від звичайної діяльності за відповідні періоди на плановий обсяг прибутку від звичайної діяльності за період розподілу.

При обчисленні амортизації необоротних активів за методом на основі прибутку від звичайної діяльності використовують формули:

$$\text{ПЗВ} = \text{ПОД} + \text{ФД} + \text{ІД} - \text{ФВ} - \text{ІВ},$$

де ПЗВ – прибуток від звичайної діяльності; ПОД – прибуток від операційної діяльності; ФВ – фінансові доходи; ІД – інші доходи; ФВ – фінансові витрати; ІВ – інші витрати.

$$CA = (PB - LB) \times KA,$$

де СА – сума амортизації; ПВ – первісна вартість об'єкта; ЛВ – ліквідаційна вартість об'єкта; КА – коефіцієнт амортизації.

$$KA = СПЗД : ПСПЗД,$$

де СПЗД – планова або фактична сума прибутку від звичайної діяльності за окремі періоди; ПСПЗД – планова сума прибутку від звичайної діяльності за увесь період.

Можна використовувати інший варіант розрахунку амортизації необоротних активів за методом на основі прибутку від звичайної діяльності:

$$CA = СПЗД \times KA;$$

$$KA = (PB - LB) : ПСПЗД.$$

Застосовуються два способи нарахування амортизації необоротних активів за оберненим методом на основі прибутку від звичайної діяльності: 1) від початкової вартості необоротних активів; 2) від залишкової (балансової) вартості необоротних активів.

Проілюструємо на прикладі послідовність розрахунку цього методу за двома способами.

Приклад. Первісна вартість необоротних активів – 105000 грн, строк корисного використання (експлуатації) – 4 роки, ліквідаційна вартість – 1000 грн. Вартість, яка підлягає амортизації, становить 104000 грн (105000 – 1000 = 104000).

Передбачається отримати за 4 роки 408000 грн прибутку від звичайної діяльності, у тому числі: за 1-й рік – 154000 грн, за 2-й рік – 127000 грн, за 3-й рік – 85000 грн, за 4-й рік – 42000 грн.

Обчислимо коефіцієнт амортизації: за 1-й рік – 0,3774 (154000 : 408000 = 0,3774), за 2-й рік – 0,3113 (127000 : 408000 = 0,3113), за 3-й рік – 0,2083 (85000 : 408000 = 0,2083), за 4-й рік – 0,1030 (42000 : 408000 = 0,1030).

1-й спосіб розрахунку методу амортизації на основі прибутку від звичайної діяльності наведено в таблиці 1, а 1-й спосіб розрахунку оберненого методу амортизації на основі прибутку від звичайної діяльності – в таблиці 2.

Таблиця 1

Нарахування амортизації необоротних активів за методом на основі прибутку від звичайної діяльності (від початкової вартості необоротних активів – 1-й спосіб)

Рік	Вартість, що амортизується, грн.	Прибуток від звичайної діяльності, грн.	Коефіцієнт амортизації	Річна сума амортизації, грн.
1	104000	154000	0,3774	39250
2	104000	127000	0,3113	32375
3	104000	85000	0,2083	21663
4	104000	42000	0,1030	10712
х	Разом	408000	1	104000

[авторська розробка]

Таблиця 2

Нарахування амортизації необоротних активів за оберненим методом на основі прибутку від звичайної діяльності (від початкової вартості необоротних активів – 1-й спосіб)

Рік	Вартість, що амортизується, грн.	Прибуток від звичайної діяльності, грн..	Коефіцієнт амортизації	Річна сума амортизації, грн.
1	104000	42000	0,1030	10712
2	104000	85000	0,2083	21663
3	104000	127000	0,3113	32375
4	104000	154000	0,3774	39250
х	Разом	408000	1	104000

[авторська розробка]

Обчислення 2-го способу методу амортизації на основі прибутку від звичайної діяльності відображено в таблиці 3, а 2-го способу оберненого методу амортизації на основі прибутку від звичайної діяльності – в таблиці 4.

Таблиця 3

Нарахування амортизації необоротних активів за методом на основі прибутку від звичайної діяльності (від залишкової (балансової) вартості необоротних активів – 2-й спосіб)

Рік	Вартість, що амортизується, грн.	Прибуток від звичайної діяльності, грн.	Коефіцієнт амортизації	Річна сума амортизації, грн.
1	104000	154000	0,3774	39250
2	64750	127000	0,3113	20157
3	44593	85000	0,2083	9289
4	35304	42000	0,1030	35304
х	Разом	408000	1	104000

[авторська розробка]

Таблиця 4

Нарахування амортизації необоротних активів за оберненим методом на основі прибутку від звичайної діяльності (від залишкової (балансової) вартості необоротних активів – 2-й спосіб)

Рік	Вартість, що амортизується, грн	Прибуток від звичайної діяльності, грн	Коефіцієнт амортизації	Річна сума амортизації, грн
1	104000	42000	0,1030	35304
2	64750	85000	,2083	9289
3	44593	127000	0,31130	20157
4	35304	154000	0,3774	39250
х	Разом	408000	1	104000

[авторська розробка]

При 1-му способі обрахунку простого і оберненого методів амортизації на основі прибутку від звичайної діяльності вартість необоротних активів протягом терміну їх корисного використання (експлуатації) розподіляється повністю (табл. 1 і 2), а при 2-му способі розрахунку цих методів в останньому (табл. 3) і першому (табл. 4) роках буде нерозподілена сума необоротних активів, яка відноситься у витрати.

Висновки. Амортизацію необоротних активів можна розраховувати за оберненим методом на основі прибутку від звичайної діяльності. Щоб його розрахувати спочатку потрібно обчислити амортизацію необоротних активів за методом на основі прибутку

від звичайної діяльності і суми переставити у зворотній черговості: 1-й рік – в останній, другий – в передостанній і т.д.

Прибуток (збиток) від звичайної діяльності визначається як різниця суми прибутку (збитку) від операційної діяльності, фінансових, інших доходів (прибутків) та фінансових і інших витрат (збитків). Від прибутку (збитку) до оподаткування він відрізняється тим, що до нього не включаються надзвичайні витрати.

Розрахунок оберненого методу на основі прибутку від звичайної діяльності можна здійснювати двома способами: 1) від початкової вартості необоротних активів; 2) від залишкової (балансової) вартості необоротних активів.

Список використаних джерел:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні. Закон України № 996-XIV від 16 липня 1999 р. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>.
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджено наказом Міністерства фінансів України 07 лютого 2013 р. № 73, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 28 лютого 2013 р. за № 336/22868. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 «Звіт про фінансові результати», затверджено наказом Міністерства фінансів України 31 березня 1999 р. № 87, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 21 червня 1999 р. за № 397/3690. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0397-99#Text>.
4. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності, затверджено наказом Міністерства фінансів України 28 березня 2013 р. № 433. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13/conv#Text>.